

עניין: שעיר ר"ח כפרה

על מיעוט הירח

ריטב"א

הכי גרסינן וכן גירסת כל הספרים⁵⁵² הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח. והכי משמע מהא דמהדרין דא"כ לימא קרא על, אלמא עלי גרסינן, ולא גרסינן על שמעטתי⁵⁵³. והרבה פירושים נאמרו בו. ועל דרך האמת סוד גדול בדבר רמז בפרשת בראשית כפירוש התורה לרבינו הגדול ז"ל⁵⁵⁴. אבל המחזור שבפירושים לפשוטנו הוא, כי לשון כפרה זה הוא כולל שני דברים, לשון כפרה ממש, ולשון פיוס, כלשון אכפרה פניו במנחה⁵⁵⁵, וה"ק כפרה שלכם שיהא בה פיוס עלי ללבנה שמעטתי⁵⁵⁶, ועלי כמו במקומי. ולשון הכתוב שאמר לחטאת לה' כולל לשניהם, לחטאת לישראל. לה', ולחטאת ולפיוס בשביל השם.

אפיקי ים להגרי"א חבר

אמר רשב"ל מה נשתנה שעיר של ר"ח וכו' כבר ביאר מאמר זה הרשב"א בפ' לאגדות, וגם האריז"ל ביאר בארוכה ע"פ סוד, ואנו נלך בדרכיו אשר הם דברי אלקים חיים ונרחיב הדיבור בזה להראות עומק דברי ר"ל לכל יודע דרכי החכמה האמיתית. הנה ידוע ששני המאורות האלו אשר משמשים להאיר על הארץ וכל פעולת הארץ והדרים עלי' מקבלים שפעם באמצעותם וכמ"ש (בראשית א יד) והיו לאורות ולמועדים וכו', הנה הגם שהדברים כפשוטם יש בזה עוד ענין פנימי שרומז על מאורות העליונים שבהם הנהגת העולם וכל הנבראים, שהם ז"ינ דאצי' יום ולילה, והם סוד השפעה עליונה בדכורא והכל לפי הכנת השכינה שהיא מתפעלת ע"י התחתונים לפי ערך מצבם בעבודת ה' ובתורתו, והנה לפי שאין כל חדש תחת השמש וסוף מעשה במחשבה תחיל', לכן נבראו המאורות שניהם שלימים והם מאורות הגדולים כפי שיהי' לע"ל מאורות העליונים כך הם מאורות שלמטה נבראו שלימים, ואח"כ הלכה ונתמטטה כפי הענין שניתן לה להיות תיקונה תלוי בעבודת התחתונים, ואין לה אור מעצמה רק מה שמשפיעים לה מבעלה שהוא השמש. והוא שיעקר בנינה הוא מגבורות והוא ענין הנהגת השכינה על ישראל ע"פ מדה"ד כפי מעשיהם בדקדוק, רק שמאריך אף וממתין מעט מעט והוא ביסוס הגבורות ע"י החסדים שעושים ישראל במעשיהם הטובים שגורמים זיוג ביניהם, והוא המגן עליהם בגלותם בכל עת שלא יכלו ח"ו ע"פ תוקף הדין שהוא אש אוכלת, אש הנאחז בפתילה וקיומם ע"י השמן שניתן בנר. ולע"ל אז הנוקבא תהי' עטרת בעלה, שהגבורות כשנתבסמו אז מעלתם יותר גדול מהחסדים שהוא נהמא דכסופא, משא"כ מה שהוא בדין, אבל כ"ז שיעצה"ר נמצא ואין העולם בשלימות אז יש לסט"א אחיזה בגבורות, אז החסדים גדולי יותר.

גדולה לסט"א בעולם, לכן לא מסיתבא דעתה עד שאמר הביאו עלי כפרה וכו' והוא סוד השעיר וכו' שהוא דורון לס"מ ע"ד (נשלי כה כא.ב) אם רעב שונאך וכו' כי גחלים אתה חתה על ראשו וכו', שיסורי הגלות ושפלות ישראל עד עפר יגיע שהוא בעת המולד הוא תועלת גדול לביטול הסט"א כמ"ש בכ"מ, והוא כפרה ותקנה לישראל על מיעוט הירח, והוא סימן טוב לישראל שעתידים להתחדש כמותה לע"ל בחידוש העולם באלף השביעי, ואז יעלה להיות עטרה בראשו של הקב"ה וכמ"ש (ברכות יז ע"א) צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם וכו' והוא מ"ש כפרה עלי וכו' שהוא בבינה דרגא דיוה"כ שאז תעלה על ראשו והבן מאוד.

מהר"ל גור אריה במדבר כח, טו

והנה לאיש חכם ונבון, [ה]רוצה להבין דברי חכמים, אפתח לו אוצר חמדה שאצרו חכמים במטמונים⁹⁶. דע, כי אין הקרבן שמביא האדם לחטאת, הוא כמו אדם שחוטא למלך בשר ודם ומביא דורון לפייס אותו, שאין הדבר כך. אבל החטאת נקרא 'קרבן', כי החוטא נתרחק מה' בשביל חטאו⁹⁷, והקרבן שמקריבין אל ה' — כאשר יש לו קורבה אל ה' על ידי הקרבן⁹⁸, הוסר חטאו שנתרחק בשביל חטא, והקרבן בשביל זה הוא סלוק חטאו⁹⁹. וכאשר מיעט את הירח, אל תאמר שלא נמשך בשביל זה חסרון והעדר בתחתונים, שאם ימצא חסרון והעדר בירח — שהוא שליט ומושל בעולם השפל¹⁰⁰ — בודאי ימשך זה אל הנמצאים התחתונים למטה ממנו¹⁰¹. וכאשר השם יתברך מחדש בכל חודש וחודש אור הירח, והנה השם יתברך מנהיג עולמו בהיפך אשר היה מקודם, אשר היה ממעט אור הירח, [ו]עתה מחדש אור¹⁰², ובזה מנהיג עולמו. ובו צוה השם יתברך להביא חטאת להתקרב אל ה', להיותם בו דבקים¹⁰³. ובזה הנמצאים

אין ספק, כי לשון כפרה הוא לשון סלוק וקנוח וכפרה, וכדכתיב (נחשית לג, כא) "אכפרה פניו", וכמו שפירש רש"י בפרשת וישלח (סס⁸⁰). ואין ספק בזה הפירוש, כי אינו משמש על סליחת עון מי שחטא להשם יתברך בלבד, כי לשון זה הוא לשון כללי, לכל קנוח וכפרה וסלוק⁸¹. וכן לשון 'חטאת', אין עיקר הלשון מי שחטא אליו יתברך, שעבר דבריו, כי לשון 'חטא' פירושו חסרון, כדכתיב (נחשית לא, נט) "אנכי אחטנה מידי תבקשנה", "קולע אל השערה ולא יחטא" (ר' שופטים כ טו), "והיה אני ובני שלמה חטאים" (ר' מ"א א, כא)⁸². ולשון הכתוב בקרא יביא קרבן זה לחטאת⁸³, פירוש, החסרון מן העבירה שעשה — יביא קרבן זה עליו⁸⁴. ואם כן, כשאמר 'שעיר זה יהא כפרה עלי', פירושו שהוא סלוק וקנוח התרעומת שהתרעם הירח, וזה היה על ידי שעיר זה. וכן לשון "חטאת", כי התרעומת הוא חסרון, שאין ראוי שיהיה כאן תרעומת, ואם כן הקרבן מסלק החסרון, כמו שהוא בכל חטאת, שנקרא 'חטאת' שהוא מכפר ומסלק החסרון⁸⁵.

ואין לך להקשות, סוף סוף, וכי בן אדם הוא שיעשה דבר ויתחרט, ויאמר שיביא סלוק התרעומת⁸⁶, שדבר זה אין כלום, חס ושלום שיהא עולה על דעתם⁸⁷ שהוא דבר עוֹלָה במעשה ה', שהקטין הירח, שהרי כבר אמרנו לך למעלה (ד"ה אמנם), כי לא היה אפשר בענין אחר, שהרי אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, כמו שנתבאר למעלה. רק שמצד הירח, שהוא בריאה פרטית, היה כאן תרעומת, מפני שמצד עצם בריאתה אין ראוי לה הקטנות, רק מצד סדר הבריאה, אבל לא מצד עצמה. והיינו דאמרה 'בשביל שאמרתי

מהר"ל באר הגולה ב"ד

ואולי יקשה מה מעלה הוא לירח בקרבן שיש בר"ח. יש לך לדעת, כי הקרבן שנקרא בשם הזה מורה על הקירוב שיש ביום הזה אל הש"י יותר מבשאר הימים, והנה המיעוט של הירח גורם התקרבות אל השם יתברך אשר מקרב השפלים והקטנים כמו שדרשו ז"ל (מגילה כ"ט, א') על פסוק למה תרצדון הרים גבוננים וגו', שבהר השם יתברך בסיני יותר מכל ההרים בשביל שהיה קטן שבהרים, ולכן ראוי שיהיה יום זה שמיעט הירח אשר הוא מושל בעולם כדכתיב (בראשית א') ואת הירח לממשלת הלילה. ולכן בהתחדשות הירח ובאותו זמן הירח הוא יותר קטן ולכן הוא מקבל ע"י זה ג"כ קירוב ולכן